

Klagenævnet for Udbud

(A.F. Wehner, Suzanne Helsteen, Viggo Olesen)

J.nr.: 99-8.455

9. november 1999

K E N D E L S E

More Group Danmark A/S
(advokat Erik Bertelsen, Århus)

mod

Århus Kommune
(advokat Torben Brøgger, Århus)

Under denne, ved klageskrift af 28. december 1998 for Klagenævnet af klageren, More Group Danmark A/S indbragte sag, foreligger til afgørelse spørgsmålet om, hvorvidt et af indklagede Århus Kommune udbudt projekt vedrørende opstilling af læskærme m.v. ved busstoppesteder skulle udbydes efter direktiv 93/37 om samordning af fremgangsmåderne med hensyn til indgåelse af offentlige bygge- og anlægskontrakter (Bygge- og anlægsdirektivet) eller efter direktiv 93/36 om samordning af fremgangsmåderne ved offentlige indkøb (Indkøbsdirektivet) og om indklagede ved tildeling af projektet har tilsidesat det for projektet gældende direktiv.

Klageren fremsatte ved klagens indgivelse den 28. december anmodning om, at Klagenævnet i medfør af lov om Klagenævnet for Udbud § 10, stk. 1, 2. pkt., skulle beslutte, at klagen skal have opsættende virkning. Den 15. februar 1999 besluttede Klagenævnet ikke at tillægge klagen opsættende virkning.

Virksomheden AFA JCDecaux A/S, der efter det afholdte tilbud fik opgaven tildelt, er med Klagenævnets tilladelse indtrådt til støtte for indklagede, Århus Kommune.

Sagens omstændigheder er blandt andet følgende:

Indklagede, der i 1994 havde gennemført et EU-udbud vedrørende opstilling mv. af læskærme ved stoppesteder, men som den 27. juni 1995 meddelte de bydende, at man den 14. juni 1995 havde besluttet ikke at indgå kontrakt med nogen af de bydende, bekendtgjorde ved udbudsbekendtgørelse, afsendt til EF-Tidende den 30. januar 1998 følgende:

».....

Udbudsbekendtgørelse.

CPV 1996 Indeks: 28112321-6, læskure.

1. Ordregivende myndighed:

Århus Kommune.

.....

2a. Udbudsform:

Offentligt udbud jf. Bygge- og Anlægsdirektivet.

2b. Entreprisetype:

Koncessionsaftale, varighed 15 år.

3a. Udførelsessted:

Århus Kommune, Danmark.

3b. Ydelsernes art og omfang:

Projektreferance: Byinventar.

Opstilling og drift af byinventar bestående af henholdsvis 200, 275, 300 eller 330 buslæskærme efter kommunens valg, 125 informationsanlæg og 55 søjler til fri offentlig plakatering.

Det opstillede inventar ejes af entreprenøren, jf. dog udbudsbetingelserne. Inventaret skal bære reklamepladser. reklamepladserne sælges af entreprenøren med henblik på finansiering af anlægs- og driftsudgifterne.

Afhængigt af hvilket antal buslæskærme Kommunen vælger, tillades et nærmere bestemt antal reklamepladser på inventaret, jf. udbudsbetingelserne.

4. Udførelsesfrist.

Opstilling af byinventar over højst 3 år regnet fra kontraktindgåelse.

5a. Anmodning om udlevering af udbudsbetingelser mv.:

Senest mandag den 23. marts 1998 kl 12.00 til Ordregiver, jf. pkt. 1.

6a. Frist for modtagelse af bud:

Mandag den 6. april 1998 kl. 12.00.

6b. Adresse, hvortil bud sendes:

Ordregivers adresse, se pkt. 1. Værelse 307.

6c. Sprog:

Dansk

7a. Personer der har adgang til at overvære åbning af budene:

Tilbudsgiver har ikke adgang til at overvære åbningen af tilbud, eller at få oplysninger om konkurrenternes tilbud,

7b. Dato, klokkeslæt og sted for åbningen:

Mandag den 6. april 1998, kl. 12.00 hos ordregiver, værelse 307.

8. Sikkerhedsstillelse:

Der kræves sikkerhedsstillelse på op til 2 mio. kr. efter ordregivers skøn.

9. Finansierings- og betalingsvilkår.

Udgift for Århus Kommune oplyses i Dkr. der betales i 5 lige sto-

re rater der forfalder ultimo året, første gang i 1999.

Indtægt for Århus Kommune tilbydes som en tillægsydelse, jf. Udbudsmaterialets afsnit A. udbudsbetingelser pkt. 7. og 8.

.....

12. Periode i hvilken de bydende er forpligtet til at vedstå sit bud:
6 måneders regnet fra 6. april 1998 til den 5. oktober 1998
13. Kriterier der vil blive lagt til grund for overdragelse af arbejdet:
Ved tildeling af ordren vil det økonomisk mest fordelagtige tilbud blive valgt.
Tildeling vil ske ud fra en samlet vurdering af:
 - Design, teknisk kvalitet og funktion.
 - Koncept for drift og vedligeholdelse.
 - Økonomi, pris/antal stoppestedsstandere.
 nævnt i uprioriteret rækkefølge.
Se desuden udbudsbetingelserne.
14. Alternative tilbud.
Alternative tilbud modtages. Mindstekravet til alternative tilbud er at der bydes på opstilling, drift og vedligeholdelse af buslæskærme, jf. udbudsmaterialets afsnit A, Udbudsbetingelser pkt. 4.
15. Andre oplysninger.
Se udbudsmaterialet vedrørende udbudsbetingelserne.
Der afholdes et møde tirsdag den 10. marts 1998, kl. 14.00, hvor interesserede entreprenører kan stille afklarende spørgsmål. Sted oplyses ved tilmelding til ordregiver.
Tilmelding senest mandag den 9. marts 1998 kl. 12.00.
Tilbud fremsendes i (eller påklæbes) særlig kuvert, vedlagt udbudsmaterialet.
16. Dato for forhåndsmeddelelse.
Ingen forhåndsmeddelelse.

.....«

Af det af indklagede i januar 1998 offentliggjorte »Udbudsmateriale«, hvortil der henvises til i udbudsbekendtgørelsen fremgår bl.a., at udbudsmaterialet benævnes: »Nyt byinventar til Århus kommune. Koncession på opstilling og drift mod reklameret«.

Af materialet fremgår bl.a. følgende:

».....

A. Udbudsbetingelser.

1. Generelt.

Århus Kommune ønsker at afgive en koncession på opstilling og drift af nyt byinventar mod reklameringsret på dette.

Dette udbudsmateriale uddyber udbudsbekendtgørelse, fremsendt til De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer 30. januar 1998.

Udbudsforretningen gennemføres i overensstemmelse med de internationale regler om udbud af offentlige myndigheders bygge- og

anlægsarbejder.

Tilbud skal afgives skriftligt og være affattet på dansk.

Det skal klart fremgå af tilbudet, hvilke ydelser der er omfattet af tilbudet, og hvilke forbehold der måtte være taget. Eventuelle forbehold modifikationer og forudsætninger bør specificeres og fremgå ét samlet sted i tilbudet.

Tilbudsgivers omkostninger i forbindelse med udbudsforretningen er Århus Kommune uvedkommende.

2. Ordregiver.

Århus Kommune

..... Att: Civilingeniør Hans V. Tausen.

3. Udførelsessted.

Århus Kommune.

4. Koncessionens omfang.

Formålet er at sikre Kommunen funktionelt, kvalitetspræget byinventar.

Entreprenøren opsætter inventaret, og forpligter sig til at ren- og vedligeholde det på et højt niveau. Inventaret forbliver Entreprenørens ejendom, og Entreprenøren får eneret til at opstille denne type inventar med reklamer. Entreprenørens anlægs- og driftsudgifter finansieres ved indtægten fra salg af reklamepladser. Alt inventar skal have en offentlig funktion (som læskærm, bærer af information fra Kommunen eller andet). Udbudet er opdelt i nedenstående »Basisudbud« og 3 forskellige »Ekstraudbud«.

Endelig aftale indgås på grundlag af basisudbudet samt evt. et af ekstraudbudene (eller evt. på baggrund af en simpel interpolation mellem ekstraudbudene) efter Århus Kommunes valg.

Basisudbud:

200 buslæskærme.

125 informationsanlæg.

55 søjler for fri plakatering.

I forbindelse med hvilke der tillades etableres 475 reklameflader.

.....

Ekstraudbud I:

Entreprenørerne anmodes om ud over basisudbudet, at afgive tilbud på yderligere:

75 buslæskærme.

I forbindelse med hvilke der tillades etableret yderligere 136–150 reklameflader.

Ekstraudbud II:

Entreprenørerne anmodes om ud over basisudbudet, at afgive tilbud på yderligere:

100 buslæskærme.

I forbindelse med hvilke der tillades etableret yderligere 180–200 reklameflader.

Ekstraudbud III:

Entreprenørerne anmodes om ud over basisudbudet, at afgive tilbud på yderligere:

130 buslæskærme.

I forbindelse med hvilke der tillades etableret yderligere 234–260 reklameflader.

5. Flere tilbud.

En entreprenør kan afgive mere end ét tilbud, for eksempel hvis forskellige designlinier ønskes præsenteret.

6. Alternative tilbud.

En entreprenør kan afgive alternative tilbud.

Mindstekrav til alternative tilbud er at der bydes på opstilling, drift og vedligeholdelse af buslæskærme, jf. Udbudsbetingelsernes pkt. 4. Koncessionens omfang.

Dersom entreprenøren ønsker at afgive alternative tilbud, bør disse følge dispositionen i udbudsbetingelsernes pkt. 13. Tilbuds disponering.

Alternative tilbud skal endvidere indeholde en kontrakt med samme disposition, afsnits inddeling og overskrifter som kontraktudkastet i nærværende udbudsmateriale afsnit D.

7. Tillægsydelse.

Tilbud kan indeholde en tillægsydelse til Kommunen. Tillægsydelsen skal bestå af et antal stoppestedsstandere, leveret og opstillet.

Tilbud kan, som erstatning for et nærmere angivet antal stoppestedsstandere, indeholde alternative tillægssydelser til kommunen. Kommunen kan frit vælge alternative tillægssydelser i stedet for stoppestedsstandere.

De alternative tillægssydelser kan f.eks. være:

- Overtagelse af økonomiske eller praktiske forpligtelser, der i udbudet er pålagt Århus Kommune, f.eks. fremføring af el til læskærme og informationsanlæg.
- Udvikling og vedligeholdelse af kommune- og bykort med Turistinformation.
- Offentlige toiletter.

Der skal for hver alternativ tillægsydelse oplyses hvor mange stoppestedsstandere den erstatter.

Tillægssydelsen skal være nøje beskrevet med hensyn til beskaffenhed og vedligeholdelse. Det skal fremgå i hvilket omfang tillægssydelserne indebærer nogen arbejdsmæssig eller økonomisk forpligtelse for kommunen. Hvor tilbudte stoppestedsstandere opstilles i forbindelse med en reklamefinansieret buslæskærm forudsættes de renholdt af Entreprenøren.

.....

9. Møde i udbudsfasen.

Der afholdes et møde i udbudsfasen, hvor evt. afklarende spørgsmål til ordregiver besvares. Spørgsmål bedes så vidt muligt fremsat skriftligt i god tid inden mødet.

Mødet afholdes tirsdag den 10. marts 1998 kl. 14.00.

.....

10. Åbning af tilbud.

Tilbudsgiver har ikke adgang til at overvære åbningen af tilbud eller at få oplysninger om konkurrenternes tilbud.

Tilbudene åbnes mandag den 6. april 1998 kl. 12.00 på ordregivers adresse af Århus Kommunes Stadsarkitekt og Vejchef, samt direktøren for Århus Sporveje.

Alle deltagende tilbudsgivere vil modtage skriftlig underretning om det afgivne tilbuds antagelse eller forkastelse senest 6 mdr. efter tilbudene er åbne.

Leverandørvalget anses ikke for afsluttet før kontrakten er underskrevet.

Afgivne tilbud vil blive behandlet med diskretion. Tilbudsmaterialet vil ikke blive returneret.

11. Århus kommunes forbehold.

Århus kommune forbeholder sig ret til:

- at stille afklarende spørgsmål til den enkelte eller alle tilbudsgivere efter at tilbudene er modtaget.
- at forkaste alle tilbud uden betaling af vederlag.

12. Garanti.

Ordregiver kræver i opstillingsperioden en anfordringsgaranti fra en bank, som ordregiver kan godkende og på vilkår som ordregiver kan godkende.

Garantien vil udgøre op til 2 mio. kr. efter ordregivers skøn.

13. Tilbuds disponering.

For at opnå et ensartet grundlag for tilbudsgivning, og dermed for vurderingen af tilbud og efterfølgende aftaledrøftelser følges nedenstående disposition ved udarbejdelsen af tilbud.

De ønskede oplysninger bør ikke optræde som henvisninger til materiale, der er vedlagt tilbudet. Det er vigtigt, at tilbudsgiver besvarer alle punkter i tilbudsgrundlaget. Skulle der være punkter i tilbudsgrundlaget der forekommer uklare, skal tilbudsgiver angive hvilke forudsætninger der er lagt til grund for tilbudet.

1. Indledning.

Afsnittet skal indeholde en kort introduktion til tilbudet samt oplysninger om tilbudsgivers navn, adresse, telefon og telefax samt kontaktperson(er).

2. Resumé.

Tilbudsgivers sammenfatning af tilbudet.

3. Det tilbudte inventar, design og teknisk beskrivelse.

3.1 Kortfattet skriftlig redegørelse for den valgte designmæssige filosofi og den valgte udformnings statiske forhold, samt forslagsstillerens observationer om emnernes tilpasning i bybilledet.

- 3.2 Byinventarets design og tekniske kvalitet anskueliggøres i form af:
- 3.2.1 Målsatte tegninger af alle emner inklusive varianter.
- 3.2.2 Grafisk og skriftlig redegørelse for:
- dimensionering,
 - materialeanvendelse,
 - overfladebehandling,
 - samlingsmetoder,
 - komponentopbygning,
 - befæstigelsesprincipper mod terræn og
 - supplerende oplysninger, der efter entreprenørens vurdering er væsentlige for den fulde forståelse af det tilbudte design.
- 3.2.3 Rumlige fremstillinger, evt. i form af modelfotografier, fotorealistiske udtegninger, perspektivtegninger, indscanning på fotografier af gadebilleder eller lignende.
- 3.3 Ønsker tilbudsgiver at fremvise det tilbudte inventar i fuld størrelse kan ordregiver anvise egnet plads hertil.
4. Det tilbudt inventar, mængder og pris.
Her angives om der bydes på
- Basisudbudet.
 - Basisudbudet samt ekstraudbud I.
 - Basisudbudet samt ekstraudbud II.
 - Basisudbudet samt ekstraudbud III.
- Der kan bydes på alle 4.
I forbindelse med hver variant oplyses pris/tillægsydelse.
- Medfører tilbudet en udgift for Århus Kommune ønskes prisen opgivet i DKr. der betales i 5 lige store årlige rater der forfalder ultimo året, første gang i 1999.
- Medfører tilbudet en indtægt for Århus Kommune kan der tilbydes Kommunen en tillægsydelse, jf. Udbudsbetingelsernes pkt. 7. Tillægsydelse.
5. Serviceorganisation, ren- og vedligeholdelseskoncept.
En kortfattet skriftlig beskrivelse af driftskonceptet, de valgte serviceorganisation herunder beskrivelse af:
- det anvendte materiel
 - anvendelse af evt. underentreprenør.
 - tilrettelæggelsen af vedligeholdelse, rengøring og reservedelslager.
-
9. Personelle ressourcer.
Tilbudsgiveren bedes redegøre for sin evne og erfaring i løsning af opgaver indenfor:
- Designudvikling og produktion af byinventar.
 - Opstilling af byinventar på offentlige arealer.
 - Drift (ren- og vedligeholdelse) af byinventar på offentlige

arealer.

- Salg af reklamepladser på byinventar og lignende på offentlige arealer.

.....

.....

B. Kriterier.

1. Udvælgelseskriterier.

- 1.1 Tilbudsgiver bedes –– afgive erklæring på tro og love om, i hvilket omfang tilbudsgiver har ubetalt, forfalden gæld til det offentlige jf. lov nr. 1093 af 21. december 1994 om begrænsning af skyldneres mulighed for deltagelse i udbudsforretninger med videre.

.....

2. Tildelingskriterier.

- 2.1 Ved tildeling af ordren vil det økonomisk mest fordelagtige tilbud blive valgt.
- 2.2 Tildeling vil ske ud fra en samlet vurdering af:
 - Design, teknisk kvalitet og funktion.
 - Koncept for drift og vedligeholdelse.
 - Økonomi, pris/antal stoppestedsstandere.
 nævnt i uprioriteret rækkefølge.

C. Beskrivelse.

1. Formål

- 1.1 Aftalen skal sikre Kommunen en funktionelt og kvalitetspræget byinventar.
- 1.2 Entreprenøren opsætter og vedligeholder byinventar for Århus Kommune, jf. nedennævnte specifikationer mod, at Entreprenøren gives eneretten til at opstille læskærme med reklame, informationsanlæg og bysøjler med reklame, samt salg af reklame på disse typer byinventar i Århus Kommune. Århus Kommune kan fortsat opstille lignende byinventar, dog uden reklame af nogen art.

2. Indgåelse og varighed.

- 2.1 Aftalens varighed er 15 år, der tager sin begyndelse fra opstilling og tilslutning af 50 % af læskærmene er afsluttet. Efter 15 år ophører kontrakten uden varsel, medmindre andet aftales. Ved ophør nedtages Entreprenørens inventar og gadeoverfladen retableres, alt for Entreprenørens regning.

.....

3.6 Stoppestedsstandere.

Stoppestedsstandere er, jf. udbudsbetingelserne en tillægsydelse. Deres antal, design, tekniske kvalitet, funktion mv. medgår ved valg af entreprenør.

.....

D. Kontraktudkast.

1. Formål.
 - 1.1 Aftalen skal sikre Kommunen et funktionelt og kvalitetspræget byinventar.
 - 1.2 Entreprenøren opsætter og vedligeholder byinventar for Århus Kommune, jf. nedennævnte specifikationer mod, at Entreprenøren gives eneretten til at opstille læskærme med reklame, informationsanlæg og bysøjler med reklame, samt salg af reklame på disse typer byinventar i Århus Kommune. Århus Kommune kan fortsat opstille lignende byinventar, dog uden reklame af nogen art.
2. Indgåelse og varighed.
 - 2.1 Aftalens varighed er 15 år, der tager sin begyndelse fra opstilling og tilslutning af 50 % af læskærmene er afsluttet.
Efter 15 år ophører kontrakten uden varsel, medmindre andet aftales. Ved ophør nedtages inventaret og gadeoverfladen retableres, alt for Entreprenørens regning.

.....
4. Installationer og tilslutninger.
 - 4.1 Entreprenøren fremstiller, leverer og opstiller byinventaret uden udgift for Kommunen.
 - 4.2 Århus Kommune foretager fremføring af nødvendig elektricitet til alt byinventar.
Århus Kommune forestår retablering af fortove m.m. i det omfang, de ikke er omfattet af den retablering, som Entreprenøren skal udføre efter punkt 4.3.
 - 4.3 Entreprenøren bekoster udgravning og fundering af byinventaret samt retablering af gadebelægning i forbindelse med selve monteringen af inventaret. Eventuelle nødvendige ledningsflytninger bekostes også af Entreprenøren.

.....
6. Vedligeholdelse og renholdelse.
 - 6.1 Entreprenøren skal for egen regning ren- og vedligeholde de leverede læskærme, informationsanlæg og bysøjler og plakatsøjler så de altid fremtræder pænt og i god stand. Herunder også efter hærværk, graffiti mv. Hvor stoppestedsstandere opstilles i tilknytning til læskærme opstillet af Entreprenøren, renholdes disse også af Entreprenøren.
Rengøring af alt byinventar skal under alle omstændigheder finde sted mindst hver 14. dag. Der skal benyttes miljøvenlige rengøringsmidler.
 - 6.2 I rene nødstilfælde, trafikuheld og lignende, kan Kommunen straks tage de nødvendige skridt for at fjerne fare for de færdenes sikkerhed ved afspærring og lignende. Entreprenøren skal i sådanne tilfælde straks underrettes herom, så det videre fornødne kan foretages.

6.3 Byinventaret tilsluttes den eksisterende kommunale vejbelysning på vilkår gældende for vejbelysningsanlæg.

Entreprenøren forestår og bekoster udskiftning af pærer, lysstofrør m.v., og skal tilstræbe at anvende energibesparende lysgivere i byinventaret.

Byinventarets el-installationer vedligeholdes og serviceres af entreprenøren.

.....

10. Ejerforhold.

10.1 Byinventar opstillet af Entreprenøren er Entreprenørens ejendom. Stoppestedsstandere er dog Kommunens ejendom.

.....«

Af et referat vedrørende et den 10. marts 1998 afholdt spørgemøde fremgår bl.a.:

».....

Deltagere:

Ole Grünfeld og Agnar Hovgersen. Servitel.

Poul Robdrup og Hans Erik Fogh. Moore Group Danmark

Kim Axelsen og Poul H. Jensen. AFA JCDcaux as.

Karsten Rohbrandt. Århus Sporveje

Frede Markussen. Juridisk Teknisk kontor.

Jørgen Stounberg. Vej- og Kloakvedligeholdelsen.

Hans V. Tausen. Vejkontoret.

På mødet blev stillet spørgsmål vedrørende:

- Koncessionens omfang.
- Muligheden for at afgive alternative tilbud.
- Adgangen til at overvære åbningen af bud.
- Muligheden for at fremvise det tilbudte byinventar.
- Entreprenørens forpligtelser i relation til stoppestedsstanderne efter de er opstillede.
- Bestemmelsen om at adgangen til at reklamere skal så åben for alle.

Fra AFA JCDecaux as var fremsendt brev dateret 9. marts 1998 med spørgsmål.

Spørgsmålene giver anledning til følgende uddybende bemærkninger og rettelser til udbudsmaterialet:

.....

Udbudet anses ikke for at være omfattet af licitationsloven, der er derfor ikke givet adgang til de bydende kan overvære åbningen af tilbud.

.....

Entreprenørens forpligtelser i relation til stoppestedsstanderne er alene renholdelse af de standere, der opstilles ved en reklamefinansieret læskærm. Der er ikke noget krav om vedligeholdelse/udskiftning af dele.

.....«

Ved skrivelse af 13. marts 1998 rettede AFA JCDecaux A/S henvendelse til indklagede vedrørende forståelsen og førnævnte referat. Ved skrivelse af 17. marts 1998 rettede klageren tilsvarende henvendelse til indklagede, der herefter i skrivelse af 18. marts 1998 tilskrev de virksomheder, der havde rekvireret indklagedes udbudsbetingelser, således:

»Udbud af nyt byinventar til Århus Kommune.

Opfølgning af møde den 10. marts 1998.

Vedrørende ovennævnte udbud blev der den 10. marts afholdt møde, hvor interesserede entreprenører havde lejlighed til at stille afklarende spørgsmål.

.....

Henvendelserne giver anledning til følgende bemærkninger:

Basisudbuddet skal indeholde:

200 buslæskærme

125 informationsanlæg

55 søjler til fri plakatering

I tilknytning til basisudbuddet er antallet af reklameflader defineret, jf. udbudsbetingelsernes pkt. 4.

Derudover kan de bydende afgive tilbud på ekstraudbud I, II og III. Det er således valgfrit, om der ønskes afgivet tilbud på ekstraudbudene og givet fald, om der ønskes afgivet tilbud på et eller flere af disse. For antallet af buslæskærme indebærer dette:

Ekstraudbud I

75 buslæskærme, dvs. i alt 275 buslæskærme

Ekstraudbud II

100 buslæskærme, dvs. i alt 300 buslæskærme

Ekstraudbud III

130 buslæskærme, dvs. i alt 330 buslæskærme

I tilknytning til hvert ekstraudbud er antallet af reklameflader defineret, jf. udbudsbetingelsernes pkt. 4.

Alternative tilbud skal også indeholde buslæskærme, informationsanlæg og søjler til fri plakatering i samme mængder som ovenfor anført. Tilsvarende er antallet af reklameflader defineret jf. udbudsbetingelsernes pkt. 6 (rettelsesblad nr. 1) med henvisning til udbudsbetingelsernes pkt. 4.

Tilbudene kan indeholde tillægsydelser til kommunen. Tillægsydelsen skal bestå af et antal stoppestedstandere, leveret og opstillet.

Som erstatning for et nærmere angivet antal stoppestedstandere kan tilbydes alternative tillægsydelser efter de bydendes eget valg. Kommunen kan frit vælge alternative tillægsydelser i stedet for stoppestedstandere. Der henvises til udbudsbetingelsernes pkt. 7.«

Ved skrivelse af 25. marts 1998 rettede klageren på ny henvendelse til indklagede. I skrivelsen hedder det bl.a.:

»Vedr.: Udbud – Århus Kommune

Vi har med tak modtaget Århus Kommunes brev af 23. ds., hvor kommunen bl.a. foranlediget af vort brev af 17. ds. fremkommer med præciseringer til udbudsmaterialet.

Som drøftet d.d. var der imidlertid nogle punkter, som vi gerne ville have nærmere belyst.

Vi har haft lejlighed til telefonisk d.d. at drøfte disse punkter, og for god ordens skyld skal vi hermed bekræfte følgende indhold af vor telefonsamtale:

1. Det er en betingelse for, at et ekstraudbud/tillægsydelse kan blive taget i betragtning, at det i tilbudet er angivet, hvor mange stoppestedsstandere tillægsydelsen kan konverteres til.
2. Der har hos More Group Danmark A/S hersket nogen uklarhed med hensyn til anvendelsen af termene: Tillægsydelser og alternative tilbud.

Vi har nu forstået, at der er Århus Kommunes opfattelse, at alle tilbud og ydelser ud over basisudbuddet samt ekstraudbud I, II, eller III kun vil blive betegnet som alternative tilbud, såfremt disse incl. tillægsydelser afgives med tilhørende ændringer i kontraktgrundlaget.

Såfremt de her anførte præciseringer, som vi havde lejlighed til at drøfte telefonisk d.d., ikke er i overensstemmelse Århus Kommunes opfattelse, skal vi anmode om at modtage en endog meget hurtig tilbagemelding desangående, under henvisning til at vi vil basere vor tilbudsgivning på de meddelte oplysninger i brev af 23. ds. og de supplerende meddelte telefoniske præciseringer.«

Den 26. marts 1998 tilskrev indklagede alle bydende bl.a. således:

»Udbud af nyt byinventar til Århus Kommune.

I forlængelse af Århus Kommunes brev af 18. marts 1998.....er der fra More Group modtaget.....brev af 25. marts 1998.

Brevet giver anledning til følgende bemærkninger:

Ad tillægsydelse

Det fremgår af udbudsmaterialet samt af ovennævnte brev af 18. marts 1998, at tilbudene kan indeholde en tillægsydelse til kommunen. Dette gælder uanset, om der alene afgives tilbud på basisudbuddet, eller om der tillige afgives tilbud på ekstraudbud I, II, eller III.

Tillægsydelsen skal i givet fald bestå i et antal stoppestedsstandere, leveret og opstillet. Som alternativ til stoppestedsstandere kan tilbydes andre tillægsydelser. Hvis der tilbydes sådanne alternative tillægsydelser, skal det for hver alternativ tillægsydelse oplyses, hvor mange stoppestedsstandere den erstatter.

.....«

Det af klageren afgivne tilbud er nærmere beskrevet i omfattende materiale, opdelt i »1. Introduktion til tilbudet, 2. Sammenfatning af tilbudet, 3. Det tilbudte inventar, design og teknisk beskrivelse, 4. Det tilbudte inventar, mængder og økonomi, 5. Serviceorganisation, ren- og vedligeholdelseskoncept, 6. Forslag til opstillingsperiode, 7. Forbehold, 8. Dokumentation og referencer, 9. Personelle ressourcer.«

Af materialet fremgår bl.a. følgende:

».....

2.1 Resume af tilbud

Nedenfor er vist et skematisk resume af tilbudet. Tilbudet er beskrevet i detaljer i pkt. 4.0. Såfremt der er afvigelser mellem tilbudet pkt. 4.00 og resumeet er det tilbudet pkt. 4.0 der er gældende. Følgende forkortelser er gældende for skemaet: B Basistilbud, B+EI Basistilbud + Ekstratilbud I, B+E II Basistilbud + Ekstratilbud II, B+E III II Basistilbud + Ekstratilbud III

Tilbud	B	B+E I	B+E II	B+E III
Grundtydelser:				
Læskærme	200	275	300	330
Informationsanlæg	125	125	125	125
Søjler ti fri plakatering	55	55	55	55
Tillægsydelser:				
Stoppestedsstandere incl. fremføring af el, opstilling og retablering af belægning	200	275	300	330
Stoppestedsstandere incl. opstilling og retablering af belægning	800	1100	1200	1300
Handicaptolletter	3	4	4	6
Fremføring af el incl. retablering af belægning til læskærme og informationsanlæg	Ja	Ja	Ja	Ja
Bykort	Ja	Ja	Ja	Ja
Nedtagning og bortkørsel af eks. læskærme	200	275	300	330
Nedtagning og bortkørsel af eks. plakatsøjler	46	46	46	46
Byvåben og logo for ÅS	Ja	Ja	Ja	Ja
Tilbud	B	B+E I	B+E II	B+E III
Tømning af affaldskurve	200	275	300	330
Kommunale info. kampag-	15	20	23	25

ner				
Trykning af Århus Plakat	Ja	Ja	Ja	Ja
Opsætning af kommunale plakater	Ja	Ja	Ja	Ja
Årlige omflytninger af læskærme op til	7	10	11	12
Vedligeholdelse af stoppestedsstandere	200	275	300	330
Den samlede værdi af tillægsydelserne, udgør omregnet i antal stoppestedsstandere:				
Tilbud	B	B+E I	B+E II	B+E III
Stoppestedsstandere	2304	3095	3261	4036

.....

4.0 Tilbud på byinventar til Århus Kommune

.....

Udover det af Århus Kommune ønskede byinventar, er der for hvert tilbud givet en række tillægsydelser. Tillægsydelserne har følgende indbyrdes omregningsfaktor, der er vist i nedenstående skema:

Tillægsydelser	Antal stoppestedsstandere incl. opstilling, men excl. fremføring og tilslutning af el.
1 halvautomatisk toilet	300
1 fuldautomatisk toilet	600
1 læskærm uden reklamer incl. opstilling, ren- og vedligeholdelse	15
1 læskærm uden reklamer excl. opstilling, ren- og vedligeholdelse	5
Fremføring af el incl. etablering af belægning til 1 stk. byinventar	0,6
Bykort	15
Trykning af Århus-plakat	1
Nedtagning og bortkørsel af 1 stk. eksisterende læskærm	0,25
Nedtagning og bortkørsel af 46 stk. eksisterende plakattavler	5
Vedligeholdelse af 330 stoppestedsstandere	50
Omflytning af op til 12 læskærme pr. år i 15 år	75
Opsætning af kommunale plakater på byinformationsanlæg	3
Kommunale informationskampagner pr. stk.	2
Tømning af 330 affaldskurve ved stoppesteder med ny læskærm	50
Levering og montering af byvåben og Århus Sporvejes logo på nye skærme	1
Kontant kr. 10.000	1

.....

4.1.4 Basistilbud + Ekstratilbud III

Der tilbydes følgende:

330 buslæskærme incl. levering, opstilling og retablering af belægning.
125 informationsanlæg incl. levering, opstilling og retablering af belægning.

55 søjler for fri plakatering incl. levering, opstilling og retablering af belægning.

1630 stoppestedsstandere incl. levering, opstilling og retablering af belægning.

6 halvautomatiske handicaptolletter incl. levering, opstilling og retablering af belægning.

Fremføring af el og retablering herefter, til læskærme med tilhørende stoppestedsstandere, informationsanlæg og bysøjler.

Fremstilling af bykort i 4-farver samt optrykning hvert 5 år.

Nedtagning og bortkørsel til kommunal plads af op til 330 eksisterende læskærme.

Nedtagning og bortkørsel til kommunal plads af 46 eksisterende søjler for fri plakatering.

Hver buslæskærm forsynes med byvåben og hver stoppestedsstander med logo for Århus Sporveje.

Tømning af 330 stk. affaldskurve ved de stoppesteder, hvor de opstilles en ny læskærm.

More Group Danmark A/S udarbejder for egen regning op til 25 kommunale byinformationskampagner. Kampagnerne er plakatkampagner for aktiviteter eller initiativer fra kommunens side. Plakaterne monteres på de af byinventarets felter, der er forbeholdt kommunen. Kampagne-materialet fremstilles i 4-farver.

Der er fremstillet en speciel Århus-plakat, der frit kan bruges af Århus Kommune. Denne plakat er ikke indregnet i ovennævnte byinformationskampagner. Der trykkes et oplag på 1.000 stk. til Århus.

More Group Danmark A/S vil for egen regning montere plakater på de af byinventarets felter, der er forbeholdt kommunen. Plakaterne opsættes og nedtages på amme tidspunkter som de kommercielle plakater.

More Group Danmark A/S vil for egen regning omflytte op til 12 læskærme om året, som følge af trafik- og ruteomlægninger.

More Group Danmark A/S vil, udover den af kommunen ønskede renholdelse, for egen regning vedligeholde de 330 stk. stoppestedsstandere, der opstilles ved en ny læskærm.

.....

5.1 More Group Danmark A/S's serviceorganisation

.....

More Groups serviceorganisation udfører dagligt servicearbejde på byinventaret som omfatter:

Buslæskærme med informationsanlæg

Busstoppestedsstandere

Byinformationsanlæg

Bysøjler

Plakatsøjler for offentlige fri plakatering

Byinventaret, med undtagelse af de offentlige toiletter, serviceres hver 10. dag, efter et fast serviceprogram. De offentlige toiletter gennemgår

et specielt og omfattende daglig serviceprogram som sikrer, at toiletterne altid er rene og velfungerende.

Serviceprogram for byinventaret omfatter:

Fjernelse af klistermærker, graffiti etc.

Vask og skylning.

Aftørring af alle flader.

Aftørring konstruktionsdele.

Kontrol af alle detaljer og funktioner.

.....

5.1.2 Ren og vedligeholdelse

Byinventar

.....

Rengøring og vask af byinventaret foretages mindst hver 10 arbejdsdag.

Evt. graffitibekæmpelse dog hyppigere.

Byinventaret vil altid fremstå i pæn vedligeholdet stand, renses for graffiti og lignende samt uautoriseret plakatoptækning.

Rengøring af byinventaret foretages med miljøvenlige midler (pH7, svarende til opvaskemiddel). Der tappes vand fra kommunale bygninger efter nærmere aftale.

Normal rengøring omfatter.

Fjernelse af evt. graffiti

Fjernelse af evt. plakater og klistermærker

Vask og skyldning

Aftørring af flader

Aftørring af konstruktionsdele

Rengøring udføres af et team, som via checklister gennemgår hver del, og registrerer evt. skader og mangler, der rapporteres til vedligeholdelsesafdelingen.

Afrensning af plakater på søjler til fri plakatering sker efter behov, således at søjlerne altid giver et pænt og rent indtryk.

More Group Danmark A/S renholder for egen regning og med egne servicebiler det opstillede byinventar, bestående af byinventar, bus stoppestedsstandere, byinformationsanlæg, bysøjler, og plakatsøjler.

.....«

Klagerens tilbud er i en skrivelse, der efter det oplyste, er afleveret til indklagedes tekniske udvalg den 7. september 1998, sammenfattet således:

»More Group Danmark A/S's tilbud til Århus Kommune:

- 330 Buslæskærme.
- 125 byinformationsanlæg – alternativt 105 byinformationsanlæg og 10 bysøjler.
- 55 sæt plakastandere til fri plakatering.
- 1630 busstoppestandsstandere med indbygget lys og affaldskurv.
- 6 halvautomatiske handicaptoiletter med 2 toiletrum i hver – i alt 12 toiletrum. Eventuel brugerbetaling tilfalder Århus Kommune.

- Opstilling og fremføring af el samt reetablering herefter til buslæskærme med tilhørende busstoppestedstandere, informationsanlæg og bysøjler.
- Betaling af elforbrug.
- Fremstilling og opsætning af bykort i 4-farver samt optrykning hvert 5. år.
- Nedtagning og bortkørsel til kommunal plads af 330 eksisterende buslæskærme.
- Nedtagning og bortkørsel til kommunal plads af 46 eksisterende søjler til fri plakatering.
- Tømning af affaldskurve ved buslæskærme.
- Fremstilling og opsætning af 25 kommunale byinformationskam-pagner trykt i 4-farver.
- Levering af speciel Århusplakat i et oplag på 1.000 stk. – udført af den lokale grafiker og kunstner Finn Sködt.
- Opsætning af plakater uden beregninger på de felter i byinventar, der er forbeholdt kommunen.
- Omflytning af op til 12 buslæskærme årligt som følge af trafik- og ruteomlægninger.

Alt det opstillede byinventar renholdes af More Group Danmark A/S i henhold til udbudsmaterialets pkt. 6.1, 2. afsnit samt vort tilbud punkt 5.1, 5.1.2 og 9.7 – se vedlagte bilag.

Kommentarer til tilbuddet:

- Udstyret er udviklet af Århusvirksomheden Friis & Moltke. Byinventaret er tilpasset den designlinje, som Århus kommune allerede har fastlagt i forbindelse med bl.a. Åens »genfødsel« samt renovering af Store- og Lille Torv.
- Byinventaret er færdigudviklet og leveres færdigmonteret fra Servitel A/S i Åbyhøj. Tidsforbruget ved placering af feks. en buslæskærm er kun 20 minutter, hvilket reducerer de trafikale gener.
- Byinventaret er konstrueret af materialer, der ikke nedbrydes, og med en levetid på over 20 år. Byinventarets genanvendelsesprocent er 98.
- Ved konstruktion af byinventaret er der taget hensyn til krav, ønsker og erfaringer fra Vejdirektoratet, færdselspolitiet, handicaporganisationer og trafikselskaber.
- Ren og vedligeholdelse af alt det opstillede byinventar sker hver 10. dag dog foretages rengøring dagligt af toiletbygninger.
- De 6 handicapvenlige toiletter og de 6 urinaler som More Group Danmark A/S tilbyder har et væsentlig lavere vand- og energiforbrug end tilsvarende toiletter fra andre udbydere.
- More Group Danmark A/S har siden 1979 haft retten til salg af reklamer på Århus Sporvejes busser og har som følge deraf et indgående lokalkendskab til erhvervslivet og annoncører i Århusområdet.

Selskabet her i perioden haft regionskontor samt lager- og værksfaciliteter i Århus bemandet med lokale medarbejdere.

- More Group Danmark A/S har i dag aftaler vedrørende byinventar med 18 kommuner samt tilsvarende udstyr på 100 DSB stationer.
- More Group koncernen har mere end 100.000 buslæskærme og andet byinventar i 27 lande og stort knowhow i forbindelse med konstruktion, opstilling og vedligeholdelse af byinventar, der sikre høj kvalitet af det tilbudte byinventar.

Værdien af det aktuelle tilbud til Århus Kommune er:

- Investering og etablering beløber sig til 62.407.500,-kr. ekskl. moms.
- Driftsomkostninger, herunder ren- og vedligeholdelse samt elforbrug og daglig rengøring af toiletter, beløber sig til ca. 94.000.000,-kr. ekskl. moms i kontraktperioden.
- Ud af den samlede investering og driftsomkostninger på kr. 156.407.500,- ekskl. moms kan Århus Kommune frit disponere over et beløb på 40.360.000,- kr. ekskl. moms. Beløbet kan anvendes til en omfordeling af byinventar, så der f.eks. kan opstilles flere buslæskærme og/eller toiletbygninger og færre busstoppestandsstandere. Alternativt kan mængden af tillægsydelser reduceres og beløbet udbetales kontant til Århus Kommune.«

Af de foreliggende oplysninger vedrørende indklagedes bedømmelse af de fremkomne tilbud fremgår bl.a.:

Den 29. maj 1998 tilskrev Borgmesterens afdeling, Magistratens 2. og 5. afdeling bl.a. således:

».....

Borgmesterens Afdeling skal anmode om, at det økonomiske grundlag for valget mellem de to tilbud uddybes, idet sammenligningen ud fra antallet af stoppestandsstandere i bilag B hverken er tilstrækkelig eller hensigtsmæssige. Sammenligningen af tillægsydelseernes værdi bliver af den grund – og fordi de to firmaer tilbyder forskellige tillægsydelser – vanskelig at gennemskue.

.....

For tillægsydelseernes vedkommende bør det sikres, at indholdet af de to firmaers tilbud er sammenligneligt. F.eks. er der med hensyn til flytningen af læskærme ved ruteomlægninger o.lign. væsentlig forskel på den ydelse, de to firmaer tilbyder. Tilsvarende vanskeliggøres sammenligningen af, at de eksempelvis fra de to firmaers side tilbydes forskellige typer af offentlige toiletter. I det ene tilfælde modtager firmaet brugerbetaling for benyttelsen, mens indtægterne for det andet firmas vedkommende tilfalder kommunen.

Den store forskel mellem de to tilbud, jvf. sammenligningen i bilag B, opstår især fordi det ene firma tilbyder rengøring af 1642 stoppestandsstandere hver 14. dag i en periode på 15 år. Magistratens 2. og 5. Afde-

ling anmodes om at afklare, hvorvidt rengøringen af stoppestedsstanderne kun indgår i det ene firmas tilbud.

På baggrund af ovennævnte eksempler bør det efter Borgmesterens Afdelings opfattelse for hver enkelt af tillægsydelseerne præciseres, hvad der konkret er indeholdt i den pågældende ydelse, samt hvilke tillægsydelser eller kombinationer heraf Magistratens 2. og 5. Afdeling vægter højest og vil anbefale over for Byrådet.

I forlængelse af ovenstående bør der foretages et skøn over, hvilken konkret økonomisk værdi de enkelte tillægsydelser fra de to firmaer har for kommunen, herunder eksempelvis de sparede udgifter til fremføring af el, nedtagning af gamle læskærme m.v. Det bør særligt belyses hvad det ville koste, hvis kommunen selv skal stå for rengøringen af de 1642 stoppestedsstandere.

.....«

I et notat af 6.maj 1998 fra Magistratens 5. afdeling, sekretariatet hedder det bl.a.:

».....

AFA JCDecaux:

Holscher/DK

plus: positiv bedømmelse på helhedsindtryk på stort set alle inventardele

minus: opstillet i alle de større byer i Danmark

Holscher/Århus

plus: positiv bedømmelse på helhedsindtryk på stort set alle inventardele

minus: mangler endnu detailbearbejdning.

.....

More Group Danmark

Friis og Moltke/DK

plus: (eksperimenterende og sammenhængende design)

minus: »skæv« og skarpkantet læskærm og informationsanlæg, plakatsøjle ubrugelig

Dissing & Weitling

plus: positiv bedømmelse på stort set alle inventardele

minus: plakatsøjle ikke særlig hensigtsmæssig

Ved en 1. sortering alene på design markerer følgende sig bedst:

Holscher/DK

Holscher/Århus

Foster/International

Dissing & Weitling/DK

Som følge af, at der ikke tilbydes en velegnet søjle til fri plakatering og især på grund af de øvrige parametre i tildelingskriterierne bortfalder Dissing & Weitling og der refter herafter:

Holscher/DK
Holscher/Århus
Foster/International

Ved valget mellem disse ret ligeværdige designlinier beror valget naturligvis i første række på en vurdering af de enkelte liniers fortræffeligheder og eventuelle svagheder, men i realiteten også på, om der ønskes:

- et kendt, dansk og mange steder opstillet design
- et nyt specielt, dansk designet »Århus-look« eller
- et »internationalt« præg

Ved valget mellem indfaldsvinkler trænger Århus-designet sig på og dermed Holscher/Århus.

Dette design vil ved opstillingen vær unikt for byen.

Hvis udstyret senere kommer til at indgå i firmaet[s] almindelige katalog og bliver opstillet i andre byer, vil gentagelse i hvert fald ikke kunne ske i de største byer i landet, idet disse allerede er dækket in af andre produkter.

Holscher/DK taber først og fremmest terræn ved at være opstillet i alle de største byer i landet (København, Odense, Ålborg) og til overflod også i en række mindre byer.

Med Foster/Internationalt er problemet måske snarere, at uanset, at dette udstyr ville være unikt for Århus i den forstand, at det ikke er opstillet andre steder i Danmark, at det næsten er for internationalt og storbypræget til verdens mindste storby.«

Det bemærkes at »Holscher/DK, Holscher/Århus og Foster/International« nu er identisk med AFA JCDecaux, og at »Dissing & Weitling/DK« nu er identisk med klageren.

Den 18. maj 1998 udarbejdede Stadsarkitektens kontor hos indklagede et notat vedrørende reklamefinansieret inventar. Designmæssige bemærkninger. Af notatet fremgår bl.a.:

»More Group – Friis & Moltke/Århus:

Læskærm – et nyt og eksperimenterende design med linier ude af lod og vater vil også være et eksperiment i gadebillede, hvor næsten alt andet er i lod og vater. Skærmen er let i opstalt, men de fire (mørke)»stålspar« virker ret massive i andre iagttagelsesvinkler. Bænkene er meget fine og spinkle, men den bærende konstruktion synes betænkelig spinkel. Det nytænkte terrænlys forekommer spændende på skalamodellerne; men det er spørgsmålet, om virkelighedens buspassager vil føle det komfortabelt at være belyst under skørterne. Det lodrette profil i den åbne side er et skarpt hjørne at kollidere med, men er ikke i vejen for det frie udsyn til og fra bussen. God designmæssig overensstemmelse mellem bred og smal udgave. Skærmens top er velegnet til vægmon tage.

Stoppestedsstander – god designmæssig overensstemmelse med læskærmens rammer. Enkel og transparent udformning som tilgodeser det øvrige gadebillede og giver affaldsspanen en hensigtsmæssig integreret placering. Den brede udgave forekommer dog voldsom.

Informationsanlæg – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel og robust i den dobbeltsidede udformning med to søjler imellem; men vitrinerne er ikke lodret placeret.

Bysøjle – er blot et halvt informationsanlæg i dobbelt højde. Forekommer ubearbejdet.

Plakatsøjle – findes i flere varianter, der alle er funktionsmæssigt uegnede til fri plakatering, da plakater erfaringsmæssigt bliver klæbet udenpå hjørne- og kantprofiler. Desuden er de alle meget skarptkantede at færdes omkring i gaderummet, det gælder ikke mindst udgaven med integreret bæk.

Toilet – findes ikke i denne designlinie, men D+W toilettet synes formmæssigt at harmonere med det noget skarptkantede design.

More Group – Dissing+Weitling/DK:

Læskærm – veldesignet, men bænkearrangementet forekommer uharmonisk. Den smalle udgave bibeholder det brede tag. Midtersøjlen er en smule i vejen for det frie udsyn til og fra bussen.

Stoppestedsstander – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel udformning som tilgodeser det øvrige gadebillede.

Informationsanlæg – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel og robust udformning, om end profileringen er knap så raffineret som de bedste af konkurrenterne.

Bysøjle – isoleret set veldesignet; men det formmæssige samspil med plakatsøjlen er uheldigt.

Plakatsøjle – isoleret set veldesignet, men trekantformen er funktionsmæssigt uegnet til fri plakatering, da plakater erfaringsmæssigt bliver klæbet uden på hjørne- og kantprofiler.

Toilet – bygningen er stor og æskeformet. Den påståede designmæssige overensstemmelse med den øvrige D+W designlinie virker ikke overbevisende. Bygningen forekommer designmæssigt ufærdig og synes vel stor og kantet til at kunne indpasses i gadebilledet i midtbyen. Størrelsen giver mulighed for indbygning af ekstra toilet eller pissoir ud over det handicappede toilet. Rensningsprocessen er angiveligt »halv-automatisk«.

AFA JCDecaux – Holscher/DK:

Læskærm – veldesignet og gennemdyrket i detaljerne. God finish også med hensyn til handicappedes brug. God designmæssig overensstemmelse mellem bred og saml udgave. Frit udsyn til og fra bussen.

Stoppestedsstander– god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Type 1 er en enkel og gennemprøvet model. Type 2 har asymmetrisk gestalt. Type 3 forekommer designmæssigt ubearbejdet.

Informationsanlæg – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. enkel udformning med raffineret fritspændende overligger.

Bysøjle – veldesignet med perfekt designmæssigt samspil med plakatsøjlen.

Plakatsøjle – designmæssigt velfungerende og i god harmoni med bysøjlen.

Toilet – skibsformen forekommer »flow«–venlig i gadebilledet. Den designmæssige overensstemmelse med den øvrig Holscher designlinie virker ikke åbenbar. Præsentationen antyder, at bygningen ikke er færdigudviklet til produktion; men teknisk er det formentlig tale om et nyt karosseri omkring det velkendte automatiske toilet.

AFA JCDecaux – Holscher/Århus:

Læskærm – transparent og let design. Gode muligheder for integration af stoppestedsstander, telefon, genbrugscontainere m.v. Tagets lette vingeprofil er karakteristisk og identitetsskabende. Tagkonstruktions modulopbygning giver muligheder for konstruktion af mindre enheder. Den smalle udgave kan med fordel bearbejdes. Modellerne er vist med integrerede stoppestedsstandere; er dette ikke ønskeligt, vil de kunne opstilles med fritstående standere. Der er detaljer, som ikke er endeligt bearbejdede, men i sin helhed fremstår skærmen arkitektonisk overbevisende og dens minimalistiske udformning gør den velegnet til gentagen brug i gadebilledet.

Stoppestedsstander – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel og raffineret udformning som tilgodeser det øvrige gadebillede. De integrerede affaldsspande er formmæssigt smukke; men funktionen synes ikke afklaret.

Informationsanlæg – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel og robust udformning med raffineret og diskret profilering.

Bysøjle – findes ikke i den designlinie, men Fosters bysøjle har arkitektonisk samklang med designet.

Plakatsøjle – enkel udformning og velfungerende design, om end der synes at være et grænseproblem forneden.

Toilet – der er ikke gjort rede for et handicappet toilet i designlinien, men skibsformen på det andet Holscher–designede toilet forekommer »flow«–venlig i gadebilledet. Som noget nyt (og længe efterspurgt) lanceres et pissoir med integrerede vitriner og god formmæssig overensstemmelse med det øvrige inventar.

AFA JCDecaux – Møllerup/DK:

Læskærm – transparent og let design med gode variationsmuligheder. Tagformen afvander sikkert og har mulighed for signalering på den opbukkede forkant.

Stoppestedsstander – har god designmæssig overensstemmelse med læskærmen og kan integreres i den smalle model. Enkel og transparent udformning som tilgodeser det øvrige gadebillede og giver affaldsspanden en hensigtsmæssigt integreret placering.

Informationsanlæg – vitrinen mellem de to søjler forekommer ikke designmæssigt afklaret. Den fritspændende overligger tilfører anlægget lethed og elegance; men den manglende styrke må bekymre.

Bysøjle – findes ikke i denne designlinie.

Plakatsøjle – god designmæssig overensstemmelse med det øvrige inventar, men funktionsmæssigt uegnet til fri plakatering, da plakater erfaringsmæssigt bliver klæbet uden på hjørne- og kantprofiler. Nytænkningen med de lette og transparente glasplader skønnedes ikke at have praktisk betydning i gadebilledet, da fladerne hurtigt vil være overklæbede med plakater.

Toilet – der er ikke gjort rede for et toilet i designlinien.

AFA JCDecaux – Møllerup/Århus:

Læskærm – transparent og robust design. Formen integration af stoppestedsstander. Tagformens arkitektur tilfører læskærmen et image med indre harmoni og selvstændig karakter, men hæmmer muligheden for integration af telefonboks. Den integrerede stoppestedsstander har under taget en retning, hvor den er mindst muligt i vejen for det frie udsyn til og fra bussen, mens den over taget signalerer til fodgængerer i fuld bredde. Klapsædet med kombineret sidde- og støttefunktion er en uprøvet mulighed, som kan vise sig hensigtsmæssigt.

Stoppestedsstander – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen og meget fin integrationsmulighed. Enkel udformning som retningsmæssig tilgodeser det øvrige gadebillede og samtidig giver mulighed for optimal signaleffekt til fodgængerer. Placering af affaldsspand synes ikke afklaret.

Informationsanlæg – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel og robust udformning med diskret profilering og karakterfuld, fritspændende tag-bjælke.

Bysøjle – findes ikke i denne designlinie; men plakatsøjlels form antyder en mulighed.

Plakatsøjle – designmæssigt velfungerende med praktisk hulkehl for enden og karakterfuld afslutning foroven, som giver designmæssig sammenhæng med det øvrige udstyr.

Toilet – der er ikke gjort rede for et toilet i designlinien; men læskærmens cirkulære tagform kunne være udgangspunkt for et nyt karrosseri om det automatiske toilet.

AFA JCDecaux – Foster/Int.:

Læskærm – transparent og let design, gennemdyrket i detaljerne. Gode muligheder for integration af toilet. Frit udsyn til og fra bussen.

Stoppestedsstander – findes ikke i designlinien. At Holscher standeren som angivet skulle være i sammenhængen forekommer ikke overbevisende.

Informationsanlæg – findes i to udgaver, som begge har god designmæssig overensstemmelse med læskærmen. Enkel udformning med raffineret profilering.

Bysøjle – spændende design med stort oplevelsesmæssigt potentiale. Bænken, glastaget og instrumenterne på spiret signalerer internationalt city-image.

Plakatsøjle – findes ikke i designlinien. Den foreslåede Holscher søjle forekommer ikke overbevisende i sammenhængen.

Toilet – fremstår skarpkantet i gadebilledet; men den designmæssige overensstemmelse med det øvrige udstyr kompenserer herfor, især er sammenbygningsmuligheden med buslæskærmen oplagt. Præsentationen antyder, at bygningen ikke færdigudviklet til produktion; men teknisk er der formentlig tale om et nyt karrosseri omkring det velkendte automatiske toilet.

AFA JCDecaux – Designit/Århus:

Læskærm – transparent og let design. God integration af stoppestedsstander. Den frit svævende tagform og de sidehængte gavle tilfører læskærmen en raffineret lethed. Den fint integrerede stoppestedsstander i skærmens hjørne skønnes ikke at være i vejen for det frie udsyn til og fra bussen. Sædet er smukt og enkelt, men styrken i ophænget kan bekymre. Logisk sammenbygningsmulighed og god designmæssig overensstemmelse mellem bred og smal udgave. Man kan være tvivle på styrken i de sidehængte flader; men tilsvarende konstruktion er afprøvet i praksis i Foster's design linie.

Stoppestedsstander – god designmæssig overensstemmelse med læskærmen og meget fin integrationsmulighed. Enkel, men massiv udformning. Placering af affaldsspand synes ikke afklaret.

Informationsanlæg – enkel og robust udformning med konisk »omvendt« sokkel.

Bysøjle – findes ikke i designlinie og plakatsøjle's form er ikke anvendelig.

Plakatsøjle – den koniske forms geometriske uoverensstemmelse med normalt vinkelrette plakater, vil tilføre gadebilledet en unødigt visuel uro.

Toilet – der er ikke gjort rede for et toilet i designlinien.

Sammenfatning:

Begge tilbud indeholder såvel gennemprøvede designs som nye, speciel udviklede Århus–designs.

AFA Decaux's koncept indeholder de bedste designmæssige muligheder. Der er en række gode tilbud, og firmaet påpeger selv muligheden for, inden for visse designmæssige rammer at mixe konceptet. AFA Decaux's elementer er bygget op omkring sikre og gennemprøvede tekniske units. Som tillægsydelse tilbydes det velkendte automatiske toilet i forskellige udformninger.

Herefter resterer en udvælgelsesproces inden for de tilbudte designs.«

Den 6. juli 1998 afgav indklagedes Magistratens 2. og 5. afdeling indstilling til Århus Byråd vedrørende valg af leverandør til reklamefinansieret byinventar. Det fremgår heraf bl.a.:

».....

1. Resume.

Byrådet besluttede i september 1997, at udskiftning og fornyelse af forskelligt byinventar skulle ske ved hjælp af reklamefinansiering.

Siden har Magistratens 2. og 5. Afdeling gennemført et EU–udbud af opstilling af buslæskærme, informationstavler og søjler for fri plakatering, mod ret til reklamering på byinventaret.

De bydende konkurrerer på »det økonomisk mest fordelagtige tilbud« til kommunen, hvor parametre som design og drift vurderes sammen med værdien af ydelserne.

Der er fremkommet tilbud fra 2 firmaer: AFA JCDecaux as og More Group Danmark A/S.

Der er tale om tilbud, som begge med hensyn til værdi og designmuligheder overstiger det forventede, ligesom begge tilbud giver mulighed for at vælge attraktive alternative tillægsydelser.

Der er tale om betydelig forskel mellem tilbudene. Det gælder både designmulighederne, værdien og de økonomiske konsekvenser for kommunen.

Vurderingen af tilbudene i forhold til udbudsmaterialets tildelingskriterier falder ud til fordel for firmaet AFA JCDecaux. Det indstilles derfor, at dette firma får opgaven. Det anbefales endvidere et nyudviklet »Århus–design« af professor Knud Holscher.

Firmaet skal klargøre designet til produktion forinden opstillingen. Det påregnes, at opstilling af udstyret kan ske i løbet 1999 og 2000, med mindre færdiggørelsesarbejder i år 2001.

Det indstilles, at der bevilges i alt 1,9 mio. kr. til mindre arealerhvervelser.....

2. Tidligere beslutninger:

Byrådet vedtog i september 1997 indstilling fra Magistratens 2. og 5. Afdeling om udskiftning og fornyelse af forskelligt byinventar i Århus Kommune.

I indstillingen var beskrevet kommunens behov for:

- Nye læskærme.
- Stoppestedsstandere.
- Kommunal information via udendørs tavler:
Bykort med turistinformation.
Aktuel information via plakater, der udskiftes jævnligt.
- Søjler til »Fri plaktering«.

Med vedtagelsen af indstillingen blev besluttet en model for fornyelse af dette inventar, hvor der udbydes en koncession på opstilling og drift af nyt byinventar i Århus Kommune, mod retten til at reklamere på dette.

Et grundlag for udbudet var nærmere beskrevet i og vedlagt indstillingen. Der var heri tilstræbt let sammenlignelighed mellem de tilbud der måtte komme. Eftersom der ønskes en gennemgribende udskiftning og fornyelse af Århus Sporvejes stoppestedsstandere blev foreslået en model, hvor eventuelle tillægsydelser til kommunen skal tilbydes i form af stoppestedsstandere. Alternative tillægsydelser kan tilbydes som erstatning for et nærmere angivet antal standere. Herved får kommunen valgmulighed mellem standere og de alternative tillægsydelser.

Med indstillingen blev desuden besluttet, at udbudsmaterialet udformes, så der kan tilbydes offentlige toiletter, og at Amtet kontaktes med henblik på, at amtsvejene og Amtets stoppesteder medtages i udbudet. Fra Amtet er administrativt givet tilsagn herom. Når der foreligger forslag til konkrete placeringer på amtsvejene skal disse godkendes af Amtet.

3. Baggrund for indstilling.

På baggrund af ovennævnte beslutninger er udarbejdet det i bilag A vedlagte udbudsmateriale.

.....

Alt byinventaret skal have en relevant offentlig funktion, enten som læ for ventende buspassagerer eller som bærer af kommunal information. Det vil sige, at der ikke opstilles inventar, der kun bærer reklamer.

Firmaets driftsudgifter, forrentningen af den investerede kapital, fortjeneste mv. skal sikres gennem salg af reklamepladser på inventaret.

Antallet af reklamepladser på inventaret er fastlagt med udgangspunkt i, at hver informationstavle kan have 1 reklameflade, og hver læskærm 2. Det er forudsat, at nogle læskærme opstilles med kun én eller helt uden reklamer, hvor pladsforhold, æstetiske forhold eller kommercielle forhold gør det relevant.

Udbudsmaterialet giver de bydende mulighed for at tilbyde kommunen en tillægsydelse i form af et antal stoppestedsstandere, leveret og op-

stillet. Værdiforskellen mellem firmaernes tilbud kommer således rent teknisk til udtryk i antallet af stoppestandsstandere.

.....

Fra AFA JCDecaux er fremkommet 2 tilbud, begge på det maksimale antal buslæskærme, der er åbnet op for i udbudsmaterialet.

	AFA 1	AFA 2
Læskærme	330	330
Informationstavler	125	125
Søjler til fri plakatering.	55	55
Tillægsydelse, antal standere	7113	6941

Fra More Group Danmark er fremkommet 4 tilbud, hvert på et af det 4 »trin«, der er beskrevet i udbudsmaterialet:

	More 1	More 2	More 3	More 4
Læskærme	200	275	300	330
Informationstavler	125	125	125	125
Søjler til fri plakatering.	55	55	55	55
Tillægsydelse, antal standere	2304	3095	3261	4036

Begge firmaer præsenterer såvel afprøvede designlinier som nye, udviklet med henblik på opstilling i Århus.

Begge firmaer tilbyder alternative tillægsydelser som erstatning, for et nærmere specificeret antal stoppestandsstandere. De alternative tillægsydelser fra begge firmaer repræsenterer store værdier, og for kommunen er der tale [om] attraktive ydelser.

4.2 Valg af entreprenør.

Ud fra en samlet vurdering er begge firmaer fremkommet med tilbud som på flere punkter, ikke mindst værdimæssigt, overstiger forventningerne. Antallet af stoppestandsstandere overstiger langt behovet selv om der gennemføres en fuldstændig udskiftning af de eksisterende. Kommunen skal derfor vælge alternative tillægsydelser.

Valg af entreprenør sker på baggrund af udvælgelseskriterierne i udbudsmaterialet:

Design, teknisk kvalitet og funktion.

Begge tilbud indeholder såvel gennemprøvede design som nye specielt udviklede Århus-design.

Den tekniske kvalitet i begge tilbud vurderes at være på et højt og tilfredsstillende niveau.

AFA JCDecaux's tilbud indeholder 6 designlinier, og der er heri indeholdt de bedste design- og funktionsmæssige muligheder.

Kommunen kan ud over disse linier vælge fra det samlede designprogram, som Kommunen kan ud over disse linier vælge fra det samlede designprogram, som JCDecaux-gruppen råder over eller afholdelse af en designkonkurrence mellem lokale arkitektfirmaer om et særligt Århus design. AFA JCDecaux påpeger selv muligheden for, inden for visse designmæssige rammer, at mikse konceptet.

More Group Danmarks tilbud indeholder to designlinier, som ud fra en samlet vurdering vurderes ikke at være bedst egnet.

Koncept for ren- og vedligeholdelse.

Ren- og vedligeholdelsen af byinventaret vil være afgørende for salget af reklamepladser. Det må derfor forventes, at begge firmaers ren- og vedligeholdelse vil være på et højt niveau. Dette er desuden et krav der fremgår af udbudsmaterialet.

Begge firmaer lægger vægt på, at driftsopgaven løses med eget personale i en lokal afdeling i Århus. Organiseringen af driftsopgaven er beskrevet indgående i tilbudsmaterialet, og det vurderes på baggrund heraf, at de 2 firmaer er ligeværdige på dette punkt.

Økonomi, pris/antal stoppestedsstandere.

Den samlede økonomiske værdi af tilbudene er vurderet i bilag B (for AFA JCDecaux's tilbud 1 og More Group's tilbud 4, der er de mest sammenlignelige).

Det fremgår, at JCDecaux's tilbud 1 er ca. 144 mio. kr. værd, mens More Groups tilbud 4 er ca. 118 mio. kr. værd. Begge omregnet til nettoutidsværdi for det tilbudte inventar og andre ydelser samt driften.

Ses alene på tillægsydelserne er værdien i AFA JCDecaux vurderet til ca. 70 mio. kr. More Groups tillægsydelser vurderes at være ca. 44 mio. kr. værd.

For enkelte af ydelserne er de 2 afdelingers vurdering jf. bilag B væsentligt afvigende fra den værdi firmaerne oplyser (udtrykt i antal stoppestedsstandere).

Uanset de enkelte ydelser således kan vurderes forskelligt, har tilbudet fra AFA JCDecaux en væsentligt større værdi for kommunen end tilbudet fra More Group.

Der er tale om samme markante forskel som i det antal stoppestedsstandere der tilbydes fra de 2 firmaer. Ses på det bedste bud fra hvert firma tilbyder AFA JCDecaux 7113 standere, og More Group Danmark 4036.

På baggrund af en samlet vurdering af tildelingskriterierne vurderes, at AFA JCDecaux's tilbud er det økonomisk mest fordelagtige for kommunen.

Derfor indstilles, at dette firma vælges til opgaven.

4.3 Valg af design.

De to afdelinger her vurderet de tilbudte designlinier.

Professor Knud Holscher's nyudviklede designlinie for Århus er let og transparent, og kan indpasses i mange bymæssige og landskabelige sammenhænge. I sin helhed fremstår designet arkitektonisk overbevisende.

På den baggrund foreslås det, at forhandlingerne om den endelige kollektion tager udgangspunkt heri.

4.4 Valg af tilbud.

De 2 tilbud fra AFA JCDecaux er lidt forskellige med hensyn til antal stoppestandsstandere, henholdsvis 7113 og 6941.

Den væsentligste forskel er imidlertid sammensætningen af de alternative tillægsydelser, der tilbydes. De alternative tillægsydelser er listet op nedenfor, og ud for den enkelte ydelse fremgår, hvor mange stoppestandsstandere den erstatter:

Tilbud 1:	Antal standere:
– Betaling af fremtrækning af el til buslæskærme og informationsanlæg inkl. retablering af gadeoverfladen.	334
– Optagning af evt. eksisterende læskærme og flytning til ny adresse eller til depot.	55
– 1000 stk. stoppestandsstandere efter kommunens valg inkl. opstilling.	1000
– Løbende rengøring af et nærmere antal stoppestandsstandere leveret af AFA JCDecaux.	3258
– 8 offentlige automatiske toiletter (adgang for kørestolsbrugere) efter kommunens valg, inkl. opstilling, fremtrækning el, vand og kloak samt retablering af gadeoverfladen.	533
– 5 offentlige pissoirer, inkl. opstilling, fremtrækning af el, vand og kloak, samt retablering.	194
– Udarbejdelse af bykort i 2 versioner, inkl. alle forarbejder og trykning, til montering i informationsanlæg.	22
– Udarbejdelse af rutekort for Århus Sporveje på grundlag af ovennævnte 2 versioner bykort, inkl. alle forarbejder og trykning, til montering i informationstavle i læskærme.	22
– 330 stk. affaldskurve, efter kommunens valg inkl. opstilling.	92
– Flytning af 5 % buslæskærme og informationsanlæg indenfor hvert kalenderår i aftalens løbetid. I tilfælde af ruteomlægninger, gade- og byplanændringer.	850
– Betaling af løbende afgift beregnet på grundlag af nettoreklameindtægt.	642
– Kontant afgift på i mio. kr. der betales ved aftalens indgåelse	111
SUM	7113

Tilbud 2:	Antal standere:
– Betaling af fremstrækning af el til buslæskærme informationsanlæg inkl. retablering af gadeoverfladen.	334

– Optagning af evt. eksisterende læskærme og flytning til ny adresse eller depot.	55
– 330 stk. stoppestedsstandere efter kommunens valg inkl. opstilling.	330
– Kontant afgift på 4 mio. kr. der betales ved aftalens indgåelse.	444
– Betaling af løbende afgift på 4 mio. kr. år.	
– Første gang 12 mdr. efter opstilling og tilslutning af 50 % af buslæskærmene og af 50 % af informationsanlæggene.	5778
<u>SUM</u>	<u>6941</u>

Kommunen kan frit vælge de tilbudt alternative eller standere.

Det forslås, at tillægsydelse i tilbud 1 vælges. Dog foreslås, at kommunen afstår en løbende afgift beregnet på grundlag af nettoreklameindtægten til fordel for 642 stoppestedsstandere. Med i alt 1642 nye standere vil det være muligt at gennemføre en fuldstændig sanering og fornyelse af standerne i Århus Sporvejes regi.

I Knud Holschers nye designlinie til Århus er medtaget et pissoir, som firmaet foreslår opstillet i Århus Midtby. Det kræver dog nærmere undersøgelser, om pissoiret kan indpasses.

Umiddelbart forekommer 3258 standere at være en høj »pris« for rengøring af det nye stander. Vej- og Kloakvedligeholdelsen har derfor vurderet prisen for vask af 1300 stoppestedsstandere hver 14. dag: 3 biler med 2 ansatte i hver vil stort set være fuldt beskæftigede med dette arbejde. Der arbejdes med 2 ansatte i bilerne, da stoppestedsstanderne næsten altid er anbragt parvis. Den årlige udgift hertil, samt forbrugsvarer, sæbe og værktøj er beregnet til 2,34 mio. kr. Omregnet til netto nutidsværdi bliver det ca. 26 mio.kr. i kontraktperiodens 15 år. Efter firmaets egen angivelse kan de 3258 standere omregnes til en værdi på godt 29 mio.kr. Forskellen kan evt. forklares med at det ikke altid er nok at rengøre hver 14. dag.

.....

5. Indstilling.

På baggrund af ovenstående indstilles:

- at AFA JCDecaux vælges, og at firmaets tilbud 1 vælges, som beskrevet ovenfor, som udgangspunkt for den endelige aftale,
- at Magistratens 2. og 5. Afdeling bemyndiges til at indgå kontrakt med AFA JCDecaux herom,
- at Kommune Information forestår administrationen af kommunale flader for »Bykort med turistinformation« og »Aktuel information via plakater, der udskiftes jævnligt«,
- at anlægsudgiften på 1,9 mio.kr. og anlægsindtægten på 1. mio.kr. bevilges samt

at der overføres 1,3 mio.kr fra 1998, som fordeles med 0,6 mio.kr. i 1999, 0,6 mio.kr. i år 2000 og 0,1 mio.kr. i år 2001.

.....«

I et med instillingen ledsagende notat er der foretaget en vurdering af tilbudenes værdi. Heraf fremgår bl.a.:

»Ydelserne i tilbudene er vurderet med henblik på opgørelse af netto–nutidsværdien, forstået som ydelsernes værdi for kommunen.

Vurderingen er baseret på den sammensætning af ydelser fra hvert firm, som de 2 afdelinger finder mest attraktiv, og som i givet fald anbefales som grundlag for kontraktindgåelse.

Ydelsernes værdi er vurderet ud fra følgende forudsætninger:

- Kontraktperioden på 15 år løber fra det tidspunkt hvor halvdelen af inventaret er opstillet. Netto–nutidsværdien er derfor beregnet fra kontraktperiodens start og 15 år frem, som om alt udstyret er opstillet i hele perioden.
- Der er regnet med at ydelserne fra begge firmaer har samme høje kvalitet. Derfor er regnet med samme pris for samme ydelse. eksempelvis er læskærmens værdi og drift vurderet ens for begge firmaer.
- AFA JCDecaux oplyser, at byinventaret rengøres mindst hver 14. dag, mens More Group oplyser, at det mindst hver 10. dag.
Den juridiske forpligtelse jf. udbudsmaterialet er, at entreprenøren skal ren– og vedligeholde inventaret, så det altid fremtræder pænt og i god stand. Herunder også efter hærværk og graffiti. Rengøringen skal under alle omstændigheder ske mindst hver 14. dag. Ved vurderingen af værdien er taget udgangspunkt i den juridiske forpligtelse. Forskelligheden i firmaernes beskrivelse af opgaveløsningen er således ikke tillagt nogen værdi.
- Entreprenørens egen angivelse af værdi findes i udbudsmaterialet, som antal stoppestandsstandere x værdi af én stander.
More Group oplyser direkte, at en standers værdi er 10.000 kr.
AFA JCDecaux oplyser, at kommunen kan vælge mellem 1 mio. kr. kontant eller 111 standere, hvilket giver en stk. pris på 9.009 kr.
Det bemærkes, at begge tilbud giver kommunen mulighed for at vælge den samme stander – blandt andre. 10.000 kr. er brugt som stk. pris for standerne i »Vurderet værdi«.
- Af udbudsmaterialet fremgår, at læskærme, informationstavler og søjler for fri plakatering er entreprenørens ejendom. Begge entreprenører vil være forpligtet til at nedtage udstyret og retablere belæggningerne når kontrakten udløber.
Stoppestandsstanderne er dog kommunens ejendom. Standernes værdi efter 15 år vurderes at være den samme uanset hvilket firma der vælges. Det forventes, at kommunen udbyder opgaven ved kontraktudløb.
Netto–nutidsværdien for de tilbud er jf. omstående skema vurderet til:

- Ca. 144 mio. kr. for AFA JCDecaux as.
- Ca. 118 mio. kr. for More Group A/S.

Ydelserne 1–10 er helt eller delvist sammenlignelige, mens det ikke er tilfældet for de øvrige ydelser, der er indholdsmæssigt forskellige. For enkelte af ydelserne er de 2 afdelingers vurdering væsentligt afvigende fra den værdi (udtrykt i antal stoppestandsstandere) firmaerne oplyser. En forklaring herpå kan være divergerende opfattelser af ydelsens indhold, evt. begrundet i forskellig viden. Tilbudsgiver må på nogle punkter ligge inde med en viden og erfaring, der giver et særligt godt grundlag for vurderingen, og for kommunen vil det samme gøre sig gældende på andre punkter.

Til de enkelte punkter i vurderingen kan gøres følgende bemærkninger:

- Punkt 1,2 og 3: Udgør tilsammen det udbudte byinventar (Basis + ekstra III).
- Punkt 4: fra begge firmaer er tilbudt stoppestandsstandere i et antal, der gør det muligt at gennemføre en fuldstændig fornyelse og udskiftning af standerne i Århus Sporvejes regi.

More Group 1630.

AFA tilbyder 1000, og giver mulighed for at vælge yderligere 642 standere i stedet for en løbende indtægtsafhængig afgift.

I udbudet er entreprenøren pålagt renholdelsen af stoppestandsstandere er opstilles ved en af de nye læskærme. Øvrig ren- og vedligeholdelse af er således en kommunal opgave.

Begge firmaer tilbyder at overtage dele heraf, se nedenfor.

.....

- Punkt 11: Ren- og vedligeholdelse af de nye stoppestandsstandere påhviler i udbudsmaterialet kommunen, dog undtaget renholdelsen af de 330, der opstilles i forbindelse med en reklamefinansieret læskærm.

More Group tilbyder at foretage vedligeholdelsen på de 330 standere ved læskærmene.

Med More Groups tilbud vil kommunens vedligeholdelse af de resterende 1300 standere indebære en samlet kommunal udgift over kontraktperioden på i alt ca. 2,2 mio. kr.

AFA JCDecaux tilbyder renholdelse af samtlige standere firmaet leverer. Opstilles 1630 bliver ydelsens omfang renholdelse af i alt ca. 1300 standere, idet firmaet jf. udbudet skal renholde de 330. Firmaets angivelse svarer til en værdi på over 29 mio. kr.

Vej- og Kloakvedligeholdelsen har vurderet omkostningerne ved løsning af denne opgave i kommunalt regi. Vurderingen er, at omkostningerne vil være 26 mio.kr. over kontraktperioden. Her er regnet med rengøring hver 14. dag af samtlige standere i kontraktperioden. Her er regnet med rengøring hver 14. dag af samtlige standere i kontraktperiodens 15 år.

Med AFA JCDecaux's tilbud vil kommunens vedligeholdelse af 1630 standere i kontraktperioden koste ca. 2,7 mio. kr.

..... .«

Efter en række yderligere interne vurderinger og efter afholdelse af et møde den 17. september 1998 med repræsentanter for blandt andre klageren og AFA JCDecaux A/S, besluttede indklagede på et byrådsmøde den 21. oktober 1998 at antage det af AFA JCDecaux afgivne tilbud.

Sagen har været mundtligt forhandlet den 17. maj 1999 og herefter udsat på fortsat skriftlig procedure. Sidste skriftlige indlæg er modtaget den 29. juni 1999.

Klageren har nedlagt følgende endelige påstande:

Ad formaliteten:

Indklagedes udbud af kontrakt om levering af reklamefinansieret byinventar er omfattet af direktiv 93/36 om samordning af fremgangsmåderne ved offentlige indkøb (Indkøbsdirektivet), og indklagede her derfor udbudt efter et forkert direktiv ved at udbyde efter direktiv 93/37 om udbud af bygge- og anlægsopgaver (Bygge- og anlægsdirektivet).

Et udbud om kontrakt ved levering af reklamefinansieret byinventar er ikke en koncessionskontrakt.

Ad realiteten:

Indklagede har overtrådt Indkøbsdirektivet og Bygge- og anlægsdirektivet ved at tilsidesætte ligebehandlingsprincippet og ved forkert og ulovlig anvendelse af tildelingskriterierne.

Den af indklagede på byrådsmødet den 21. oktober 1998 truffene beslutning om at tildele kontrakten om opstilling af reklamefinansieret byinventar i Århus Kommune til AFA JCDecaux A/S annulleres.

Indklagede har for så vidt angår formaliteten gjort gældende, at udbudet er omfattet af Bygge- og anlægsdirektivet.

Indklagede har vedrørende realiteten nedlagt følgende påstande:

Den af indklagede udbudte aftale vedrørende reklamefinansieret byinventar har de for koncession særlige og nødvendige karakteristika og derfor er at betragte som en koncessionsaftale.

For det tilfælde at klagenævnet måtte finde, at indklagedes udbud af reklamefinansieret byinventar rettelig er omfattet af Indkøbsdirektivet nedlægges der subsidiært påstand om, at udbud af koncession på reklamefinansieret

byinventar ikke er omfattet af Indkøbsdirektivet, og at indklagede derfor ikke har været forpligtet til at følge dette direktiv ved udbud af kontrakten.

Over for klagerens påstand om, at indklagede har overtrådt Indkøbsdirektivet ved at tilsidesætte ligebehandlingsprincippet og ved forkert og ulovlig anvendelse af tildelingskriterierne, påstås frifindelse.

Over for klagerens påstand om, at indklagede har overtrådt Bygge- og anlægsopgaver ved at tilsidesætte ligebehandlingsprincippet og ved forkert og ulovlig anvendelse af tildelingskriterierne, påstås frifindelse.

Over for klagerens påstand om, at den af indklagede på byrådsmødet den 21. oktober 1998 truffe beslutning om at tildele kontrakten om opstilling af reklamefinansieret byinventar i Århus Kommune til AFA JCDecaux A/S tilbud annulleres, påstås frifindelse.

Intervenienten har i et interventionssvarskrift af 26. januar 1999 og et processkrift af 9. marts 1999 argumenteret til støtte for indklagedes påstande.

Der er for Klagenævnet afgivet forklaringer af marketingsdirektør Henrik Sørensen, civilingeniør Hans Vilhelm Tausen, jurist Frede Markussen og direktør Kim Axelsen.

Klageren har til støtte for de nedlagte påstande bl.a. gjort gældende:

Ad formaliteten

Indklagedes udbud af kontakt om levering af reklamefinansieret byinventar er omfattet af Indkøbsdirektivet. Indklagede har derfor udbudt efter et forkert direktiv ved at udbyde efter Bygge- og anlægsdirektivet.

Et udbud af kontrakt om levering af reklamefinansieret byinventar er ikke en koncessionskontrakt. Den udbudte kontrakt er omfattet af Indkøbsdirektivet, allerede fordi vareindkøbselementet i kontrakten langt overstiger Bygge- og anlægsdirektivet. Indklagedes behov er indkøb af byudstyr, der er en færdigvare og leveres som sådan klar til at stille op. Monterings- og installationsarbejderne er særdeles beskedne i forhold til kontraktens samlede værdi, formentlig under kr. 5.000.000,- i forhold til kr. 150.000.000, altså under 3 %. Kontrakten er ikke en koncessionskontrakt, allerede fordi indklagede behov er byinventaret og ikke udlicitering af en offentlig opgave. Indklagedes behov er levering af byinventaret. Spørgsmålet om, hvorvidt en kontrakt er en koncessionskontrakt, afgøres ved en vurdering af behovet for den ordregivende myndigheder. Alene hvis behovet er udførelsen af en offentlig opgave, er der tale om en koncessionsaftale. I den forelig-

gende sag er der tale om en kontrakt, hvis formål er at opfylde indklagedes behov for byudstyr, og kontrakten er derfor af denne grund ikke en koncessionskontrakt.

Ad realiteten

Indklagede har overtrådt ligebehandlingsprincippet ved at undlade at tage højde for, at klagerens tilbud indeholder rengøring af alle stoppestedstandere, som faktisk opstilles. Indklagede burde have ligestillet klagerens og AFA JCDecaux A/S's tilbud på dette punkt. Indklagede vidste eller burde vide, at klagerens tilbud indeholdt rengøring af alle stoppestedstandere, der faktisk opstilles. Indklagede har tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved ikke at tage højde herfor. Indklagede burde som et minimum have afklaret, hvorvidt klagerens tilbud indeholdt rengøring af alle stoppestedstandere ved spørgsmål til klageren.

Det er ikke klart angivet i udbudsbetingelserne, hvad rengøringsforpligtelsen omfatter. Det er indklagede der som koncipist af udbudsbetingelserne selv er skyld i denne uklarhed, og bærer derfor risikoen for, at klageren har læst udbudsbetingelserne således, at der for det første er klart, at rengøring ikke er at betragte som en tillægsydelse, da den ikke falder naturligt ind under de eksempler, som er nævnt, og for det andet er klart, at rengøring af alt byinventar er en ydelse, der naturligt og under alle omstændigheder skal udføres af entreprenøren.

Ud over uklarhederne i udbudsbetingelserne er der endnu en grund til, at klageren ikke har konverteret rengøring af de stoppestedstandere, der faktisk skal opstilles, til et antal tillægsstoppestedstandere og anført dette i tilbudet. Årsagen er, at dette ganske enkelt ikke kan lade sig gøre, allerede fordi ingen vidste og i dag heller ikke ved præcist, hvor mange stoppestedstandere, der faktisk skal opstilles. Det er en fejl i udbudsbetingelserne, at indklagede enten ikke har præciseret et bestemt antal stoppestedstandere, som der kan tilbydes rengøring af eller har anført, at denne ydelse ikke kan konverteres til et antal stoppestedstandere. Denne fejl og den omstændighed, at det faktiske behov var og er ukendt har naturligt betydet, at klageren ikke har haft mulighed for at konvertere rengøring af de stoppestedstandere, der faktisk skal opstilles, til et antal tillægsstoppestedstandere. Det giver naturligvis ingen mening, når man ikke ved, hvor mange stoppestedstandere, der faktisk skal opstilles og dermed rengøres. Indklagedes udbudsbetingelser med konvertering af tillægsydelser til et antal tillægsstoppestedstandere er uegnet til at fremfinde det tilbud, som bedst lever op til tildelingskriterierne. Klagerens tilbud indeholder rengøring af alt byinven-

tar, herunder alle stoppestedssstandere. Klageren har været berettiget til at konvertere denne rengøring til et »nyt« antal tillægsstoppestedssstandere. Indklagedes udbudsbeslutning med krav om konvertering af tillægsydelse til et antal stoppestedssstandere i forhold til rengøring heraf er uegnet til at fremfinde det tilbud, der bedst lever op til tildelingskriterierne. Indklagede har derfor groft tilsidesat ligebehandlingsprincippet. Klagenævnet skal alene af denne grund annullere indklagedes beslutning af 21. oktober 1998 om at tildele kontrakten til AFA JCDecaux A/S.

Indklagede har overtrådt ligebehandlingsprincippet ved at foretage sin egen omberegning i såkaldt »nettonutidsværdi« og ved at lægge vægt herpå i vurderingen af tilbudene i forhold til tildelingskriterierne, herunder kriteriet om pris. Indklagedes egenvurdering er ulovlig, idet den er sket ud fra ukendte og uigennemsigtige kriterier. Indklagedes egenvurdering er usaglig, fordi vurderingen ikke baserer sig på værdien af den konkrete tilbudte inventar fra klageren og AFA JCDecaux A/S, men en fiktiv og fælles værdi – uafhængig af, hvad der er tilbudt – baseret på den økonomiske værdi, funktionen af byinventaret af indklagede antages at have for indklagede. Disse antagelser bygger endvidere på ukendt grundlag. Indklagedes egenvurdering kan kun føre til et resultat uafhængig af hvilket tilbud, der i øvrigt er det økonomisk mest fordelagtige, nemlig at AFA JCDecaux A/S får kontrakten, idet der tages udgangspunkt i antal enheder tilbudt byinventar og ikke i hvilken værdi dette måtte have. Dette har primært virkning, for så vidt angår de offentlige toiletter, som tilbydes. AFA JCDecaux A/S' tilbud opskrives med ca. 10.000.000,- kr. og klagerens nedskrives med 6.000.000,- kr., altså en nettovirkning på ca. 16.000.000,- kr. Indklagede er aldeles uberettiget til at fortage denne egenvurdering, når man, ikke har taget højde for værdien af de tilbudte toiletter. Det må være åbenbart, at det er afgørende for en egenvurdering, at der ses på værdien af det tilbudte.

Klageren har endvidere gjort gældende, at have afgivet det økonomisk mest fordelagtige tilbud, og at AFA JCDecaux A/S's tilbud ikke var konditionsmæssigt for så vidt angår design, idet denne virksomheds projekt, hvormed klageren først stiftede bekendtskab ved sagens mundtlige forhandling i Klagenævnet, på en lang række punkter må karakteriseres som foreløbige og ufærdige.

Indklagede har for vidt angår spørgsmålene om koncession, valg af udbudsdirektiv og tildeling af kontrakten nærmere anført følgende:

Indklagede udbød den 30. januar 1998 reklamefinansieret byinventar som en koncessionsaftale efter Bygge- og anlægsdirektivet.

I henhold til Bygge- og anlægsdirektivets artikel 1, litra d, defineres en koncessionskontrakt om offentlige bygge- og anlægsarbejder som: »en kontrakt med samme karakteristika som dem, der er omhandlet under litra a), bortset fra, at vederlaget for det arbejde, som skal præsteres, enten udelukkende består af retten til at udnytte bygge- og anlægsarbejdet eller i denne ret sammen med betaling af en pris«.

Koncession er således kendetegnet ved, at ordregiver mod eller uden vederlag overdrager retten til at varetage udførelsen af en konkret opgave til tredjemand, således at denne tredjemand præsterer den pågældende ydelse på nærmere fastsatte vilkår direkte over for brugerne i den offentlige myndigheds myndighedsområde og for egen risiko. Tredjemands vederlag udredes i form af udnyttelsen af retten til at udføre den konkrete opgave på vegne af den ordregivende myndighed.

Udgangspunktet er, at koncessionshaveren skal præstere den pågældende kontraktsydelse direkte til borgerne inden for ordregiverens myndighedsområde. Koncessionsindehaveren indgår i den forbindelse de nødvendige aftaler for at opfylde sin forpligtelser i henhold til koncessionskontrakten.

Det økonomiske værdi for koncessionshaver fremkommer således ikke i form af betaling for den ordregivende myndighed, en i kraft af udnyttelsen af den fra den ordregivende myndighed modtagne eneret.

Den af indklagede udbudte aftale vedrørende reklamefinansieret byinventar har de for koncession særlige og nødvendig karakteristika og er derfor at betragte som en koncessionsaftale.

Hovedformålet med udbudet fra indklagedes synsvinkel var naturligvis at opnå, at udstyret blev opstillet til gavn for kommunens indbyggere og således, at denne opstilling skulle være uden udgift for indklagede ud over de udgifter, som indklagede udtrykkeligt havde påtaget sig i selve udbudsbetingelserne.

Indklagede har vedrørende spørgsmålet om direktivvalg nærmere anført, at indklagede efter at have indhentet forskellig rådgivning var kommet til den overbevisning, at udbud skulle ske i overensstemmelse med Bygge- og anlægsdirektivet, og har derefter gjort gældende, at indklagedes udbud af reklamefinansieret byinventar under et må betegnes som bygge- og anlægsvirksomhed og ikke som indkøb, idet det ikke er muligt i denne sag at

adskille indkøbsdelen fra selve bygge- og anlægsdelen. I øvrigt har den af indklagede udbudte aftale vedrørende reklamefinansieret byinventar haft de for koncession særlige og nødvendige karakteristika og er derfor at betragte som en koncessionsaftale. De ydelser, der udføres af entreprenøren sammenholdt med entreprenørens beføjelser, adskiller sig væsentligt fra de ydelser, der er omfattet af henholdsvis Indkøbsdirektivet og Tjenesteydelsesdirektivet, og at aftalen er at betragte som koncession, således som dette begreb defineres i Bygge- og anlægsdirektivet.

For det tilfælde, at Klagenævnet måtte komme frem til, at koncession på reklamefinansieret byinventar reelt er at betragte som et indkøb og ikke som et bygge- og anlægsarbejde, gøres det gældende, at udbud af koncession på reklamefinansieret byinventar ikke er omfattet af Indkøbsdirektivet eller for den sags skyld af Tjenesteydelsesdirektivet eller Forsyningsvirksomhedsdirektivet.

Det af indklagede foretagne udbud og den efterfølgende tildeling af kontrakten overholder bestemmelserne i EU-Traktaten, herunder reglerne om fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser samt de grundlæggende principper om ikke-forskelsbehandling, ligebehandling, gennemsigtighed m.v.

For det tilfælde, at Klagenævnet måtte finde, at der ikke er tale om koncession, og/eller at Bygge- og anlægsdirektivets bestemmelser vedrørende tildeling og afvejning af de indkomne tilbud finder anvendelse, har indklagede gjort gældende, at kravet til tillægsydelser i indklagedes udbudsbetingelser, hvorefter der for hver alternativ tillægsydelse skulle oplyses, hvor mange stoppestandsstandere, tillægsydelsen erstatter, er et egnet og relevant krav i forbindelse med en udvælgelse af det økonomisk mest fordelagtige tilbud. Stoppestandsmodellen vurderet efter de af indklagede fastlagte principper muliggjorde i langt mindre grad en kunstig opskruning af tilbudene set i forhold til et alternativ, hvor de enkelte tilbudsgivere selv skulle angive værdien af det tilbudte tillægsydelser i tilbudet. Indklagede har ikke her anvendt kriterier ved vurdering af de indkomne tilbud, som ikke er offentliggjort eller sagligt begrundet. Det er klageren, der har bevisbyrden for, at indklagede har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, herunder ved forkert anvendelse af tildelingskriterierne. Indklagede har ikke løftet denne bevisbyrde. AFA JCDecaux A/S's tilbud har været tilstrækkeligt præcist til en sammenligning med klagerens tilbud for så vidt angår delkriteriet »design, teknisk kvalitet og funktion«. For det tilfælde, at Klagenævnet måtte komme frem til, at der ikke foreligger koncession har indklagede gjort gældende, at spørgsmålet om direktivvalg ikke har indflydelse på de spørgsmål,

der indgår i nærværende sag, og som alene vedrører indklagedes anvendelse af tildelingskriterierne.

Klagenævnet udtaler:

Efter en samlet vurdering af det udbudte projekt lægger Klagenævnet til grund for afgørelsen, at indklagede så vidt muligt omkostningsfrit, skulle blive i stand til at yde offentligheden den service, der består i tilrådighedsstillelse af velindrettede og afskærmede busstoppesteder, med passende information, og i det hele reklamefinansieret.

Klagenævnet lægger endvidere til grund, at indklagede uden på nogen måde at løbe en økonomisk risiko for en længere periode har overladt det til medkontrahenten at præstere en ydelse, indklagede ud fra almene hensyn har besluttet at levere offentligheden, forstået i denne sammenhæng som Århus Sporvejs kunder. Klagenævnet finder herefter, at der foreligger en koncessionsaftale.

Efter de foreliggende oplysninger må monteringen og installationen af de fabriksfremstillede byudstyr betragtes som et nødvendigt supplement til anskaffelsen af byudstyret. Efter de foreliggende oplysninger er omkostningerne ved montering og installation diminutive i forhold til den samlede værdi af de monterede byudstyr på ca. 28 mio. kr. Under disse omstændigheder finder Klagenævnet, at udbud ikke burde være sket i henhold til direktiv 93/37 om samordning af fremgangsmåderne med hensyn til indgåelse af offentlige bygge- og anlægskontrakter (Bygge- og anlægskontraktivet).

Hverken direktiv 92/50 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige tjenesteydelsesaftaler (Tjenesteydelsesdirektivet) eller direktiv 93/36 om samordning af fremgangsmåderne ved offentlige indkøb (Indkøbsdirektivet) omfatter efter deres ordlyd koncessionsaftaler.

I det omfang der herefter bliver spørgsmål om at anvende udbudsdirektiverne, finder Klagenævnet, at Tjenesteydelsesdirektivet må finde anvendelse.

Klagenævnet har herved lagt vægt på, at et offentligt udbud, der omfatter både varer og tjenesteydelser omfattes af Tjenesteydelsesdirektivet, såfremt værdien af de tjenesteydelser, aftalen omfatter, overstiger værdien af de varer, aftalen omfatter. I den forbindelse har Klagenævnet særligt lagt vægt på, at værdien af de bygningsmæssige del af projektets byudstyr andrager

ca. 28 mio. kr., mens den driftsmæssige værdi af de øvrige ydelser, herunder rengøring m.v. omregnet til driftsperioden andrager ca. 46 mio. kr.

Klagenævnet finder, at såvel alment gældende EU-retlige regler som i hvert fald principperne i Tjenesteydelsesdirektivet bør finde anvendelse ved bedømmelsen af, om et offentligt udbud er gennemført på lovlig måde.

Efter en samlet vurdering af hele den påklagede udbudsprocedures forløb finder Klagenævnet, at der på intet punkt kan gives klager medhold. Det bemærkes særligt, at indklagede med føje har vægret sig ved på forskellige tidspunkter at indlade sig i efterfølgende forhandlinger med klageren, og at det af indklagede antagne tilbud er konditionsmæssigt.

Herefter bestemmes:

Det af indklagede Århus Kommune skete udbud af byinventar burde være sket i overensstemmelse med principperne i direktiv 92/50 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige tjenesteydelsesaftaler (Tjenesteydelsesdirektivet).

Ingen af de af klageren, More Group A/S nedlagte påstande tages til følge.

Indklagede skal ikke betale sagsomkostninger til klageren.

Klagegebyret tilbagebetales ikke.

A.F. Wehner

Genpartens rigtighed bekræftes.

Joan Bach
kontorfuldmægtig